

VOL VIURE EN
#CATALUNYALLIBERTAT
www.catalunyavolviureenllibertat.cat

La Transició va ana

COMPLEX • Una biografia sobre Josep Andreu Abelló, advocat i polític d'ERC i del PSC, recull els "claroscurs" d'aquest catalanista clau en el final del franquisme **LLIGAMS** • Mà dreta de Companys, va tenir una relació d'amor-odi amb Tarradellas

Anna Ballbona
BARCELONA

Ara que tant es parla de l'herència i els errors deixats per l'etapa de la Transició i ara que sovint aquest exercici es fa en termes absoluts –bons o dolents, balanç positiu o negatiu–, un llibre com el que ha fet Joan Esculies és oportú i escaient. *Josep Andreu Abelló. Els claroscurs del catalanisme* (Edicions de 1984) és la biografia que ha elaborat Esculies (Manresa, 1976), doctor en història per la UPF, que s'endinsa en una trajectòria vital intricada i "complexa", que travessa totes les vicissituds de la història del país al segle XX. Una trajectòria que troba el colofó amb el paper que jugarà en el final del franquisme i el moment de transició cap a un règim democràtic.

Nascut a Montblanc (Conca de Barberà), advocat i polític d'ERC i del PSC, home de diners, avesat a fer-ne ostentació, sempre ben connectat, Andreu (1906-1993) fa una carrera política fulgurant dins d'ERC que als anys trenta el porta a diputat –"un parlamentari brillant", el defineix Esculies– i a convertir-se en un home de confiança del president de la Generalitat, Lluís Companys.

L'extens treball d'Esculies s'obre amb l'últim dia de Companys i d'Andreu a Barcelona, abans de la caiguda de la capital catalana en mans franquistes. Andreu, aleshores president de l'Audiència de Barcelona i del Tribunal de Cassació de Catalunya, és qui acompanya Companys en el cotxe, la matina del 24 de gener del 1939, que passa per la plaça de Sant Jaume abans de marxar del país. Companys no hi tornarà fins al 1940, per la força, detingut pels nazis i entregat a les autoritats franquistes, per afusellar-lo. Andreu no tornarà al país fins al 1962, després d'un exili que primer el portarà a Mèxic i després a Tànger.

Però les ombres d'aquest home d'"enorme sentit pragmàtic", acompanyat tot sovint amb el seu

característic cigar, havien començat ja als anys trenta. La seva biografia té diverses boires no comprovables, i Esculies en fa una dissecció i les contextualitza per aportar totes les arestes d'una figura extraordinàriament singular, que no accepta lectures monolítiques: Andreu és el mateix home que té contactes amb elements franquistes, borbònics i comunistes, el mateix que ajuda a crear l'editorial Pòrtic i a finançar la importantíssima obra de Montserrat Roig *Els catalans als camps nazis*.

"Andreu és un relacions públiques, això li obre les portes i es fa amb tothom", assenyala Esculies. Ja als anys vint i trenta, dona mostres de saber "molt bé com tractar la gent i què ha de dir i què no". Catalanista i d'esquerres, als anys trenta es converteix en un *home fort* de Companys.

Sobre Andreu sovint plana el dubte de si es va apropiat diners, però mai se'n demostra res

En l'inici de la Guerra Civil i la violència dels descontrolats anarquistes, Andreu "intenta posar ordre" des dels seus càrrecs en els òrgans de justícia catalans. En aquells primers mesos de la guerra, al Palau de Justícia es produeixen alguns tripijocs i abusos, i alguns estenen l'ombra del dubte sobre Andreu per aquests afers. És un fet mai demostrat, però els diners sempre seran la sospita que s'abocarà sobre aquest polític català.

Esculies, que anteriorment havia fet un llibre sobre la posició de Tarradellas amb els Fets d'Octubre del 1936 (*Evitar l'error de Companys!*), hi posa context: justament com el president de la Generalitat, Andreu va tenir capacitat "per guanyar-se bé la vida i fer diners"; tenint en compte que això no sempre passava en altres quadres d'ERC de l'època –indica Esculies– es produïen algunes enveges i malfiances, creixents durant

les privacions de l'exili republicà.

La segona ombra de dubte serà a Mèxic, on Andreu passa la seva primera etapa de l'exili (1939-1947). Com a vocal en representació d'ERC i Acció Catalana, Andreu forma part de la Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles (JARE), la gestora dels diners de la República, que controla el president del PSOE, Indalecio Prieto. El contacte i la influència socialista de Prieto en aquests anys, juntament amb l'enfrontament amb el sector d'ERC encapçalat per Heribert Barrera, serà el que explicarà que, el 1976, deixi ERC per ingressar al

El que diu un cigar

Des de jove, Josep Andreu Abelló es fa acompanyar d'un cigar. En diverses fotografies apareix així. 'Bon vivant', relacions públiques i amb una personalitat ben connectada, fa ostentació dels diners, cosa que, sense deixar de ser catalanista, incomoda les autoritats franquistes.

PSC. Per al partit socialista serà diputat al Parlament en la primera legislatura i senador del 1979 al 1986. La poca transparència en el funcionament de la JARE –"no van fer inventari ni hi va haver una rendició de comptes"–, afegit a les queixes de qui no va rebre ajuts, fa que també es relacioni Andreu amb aquestes obscuritats. De papers que ho demostrin, però, no n'hi ha cap. Això sí, amb aquest teló de fons, el llibre és una oportunitat per conèixer les pugnes dins l'exili republicà i el partit de Companys i Macià: sectors, famílies i pulsions que continuaran